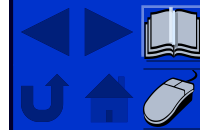

ראמ"ה - הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך

**הערכת רפורמת
"אופק חדש"
ביסודי ובחט"ב
בתום שלוש שנים ליישומה:
תובנות ראשוניות**

פברואר 2012

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

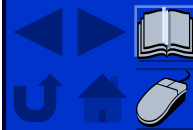
ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למדידה
והערכה
בחינוך
© 2012# 1

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 2

ראמ"ה מלווה בהערכה את יישום רפורמת "אופק חדש" מראשיתה, החל משנה"ל תשס"ח

לעיון בדוחות המלאים:

[Http://rama.education.gov.il](http://rama.education.gov.il)

רשות ארצית למדידה והערכה בחינוך

ראמ"ה << מחקרים והערכת פרויקטים >> הערכת רפורמת "אופק חדש"

מחקרים והערכת פרויקטים

הערכת רפורמת "אופק חדש"

"אופק חדש" היא רפורמה מערכתית שהונהגה בתשס"ח ונועדה להקיף היבטים רבים בחיי בית הספר. במסגרת הרפורמה הוצבו ארבעה יעדים עיקריים, שיש ביניהם יחסי גומלין והם משלימים זה את זה: חיזוק מעמדם של המורים והעלאת שכרם; שוויון הזדמנויות לכל תלמיד, העלאת הישג התלמידים וצמצום פערים; שיפור האקלים בבתי הספר; העצמה והרחבה של סמכויות מנהל בית הספר. לפרטים נוספים אודות הרפורמה ראה קישור באתר משרד החינוך

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) מלווה בהערכה את רפורמת "אופק חדש" מאז תחילתה בשנה"ל תשס"ח, וזאת כחלק ממדיניות-על של משרד החינוך ולפיה מהלכים מערכתיים חיוניים מלווים בהערכה ובמדידה.

נתוניהם של דוחות ההערכה שלהלן נאספו בשתי נקודות מדידה: תשס"ח ותשס"ט. להלן תיאור הדוחות שפורסמו:

דוחות ההערכה לשנת ההפעלה הראשונה של הרפורמה – תשס"ח

הדוחות "הערכת היישום של רפורמת אופק חדש בשנה"ל התשס"ח - נתונים כמותיים" ו- "הערכת היישום של רפורמת אופק חדש בשנה"ל התשס"ח - נתונים איכותניים" (ספטמבר, 2008) הם דוחות המסכמים את השנה הראשונה להפעלת הרפורמה במערכת החינוך, תוך התמקדות בשינוי העיקרי שהתחולל בשדה – יישום השעות הפרטניות.

הדוח הכמותי כולל ממצאים על 302 בתי הספר היסודיים ה"חלוצים" אשר הצטרפו לרפורמה בשנה"ל תשס"ח. בבתי ספר אלו נאסף מידע באמצעות ראיונות טלפוניים הן ממנהלים והן ממורים שהצטרפו לאופק חדש בתשס"ח ומעמיתיהם שלא הצטרפו ל"אופק חדש".

הדוח האיכותני מבוסס על ראיונות עומק, תצפיות וראיונות קבוצתיים עם מנהלים, מורים, תלמידים והורים מ-35 בתי ספר שהצטרפו ל"אופק חדש" ומ-19 בתי ספר שלא הצטרפו.

[קישור לתמצית הממצאים](#)

[קישור לדוח "הערכת היישום של רפורמת אופק חדש בשנה"ל התשס"ח - נתונים כמותיים"](#)

[קישור לדוח "הערכת היישום של רפורמת אופק חדש בשנה"ל התשס"ח - נתונים איכותניים"](#)

חיפוש

אתר מכחי ☐ כולם ☐

אודות ראמ"ה

מבחינים ארציים

מיצ"ב

מחקרים בינלאומיים

הערכה בית ספרית

מחקרים והערכת פרויקטים

הערכת עובדי הוראה וניהול

פרסומי ראמ"ה

מכרזים והצעות עבודה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למדידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 3

צוות המחקר - הערכה מלווה:

ד"ר טל רז

דוד רטנר

מיכל שמש

ד"ר טל פרימן

לאה פס

חיים לפיד

נתנאל גולדשמידט

ד"ר דרור אסנת

פואד כניפס

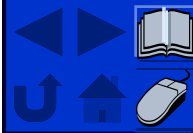
ליווי מתודולוגי:

ד"ר חגית גליקמן

צוות המחקר - מחקר אפקטיביות:

ד"ר חגית גליקמן

נורית ליפשטט

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

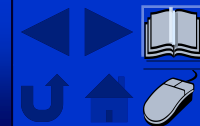
סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 4

רקע, שאלות ההערכה ושיטה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 5

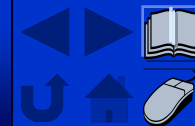
מה היא רפורמת "אופק חדש"?

■ "אופק חדש" היא רפורמה מערכתית בבתי הספר היסודיים ובחט"ב, המקיפה היבטים רבים בחיי בית הספר. יישומה החל משנה"ל תשס"ח

■ רפורמה זו, אשר ראשיתה בהסכם שכר בין האוצר להסתדרות המורים, נועדה להביא לשיפור במעמד המורים ובשכרם, וגם לקדם תהליכים פדגוגיים בבתי"ס, מתוך רצון לשפר את ההישגים הלימודיים של תלמידי ישראל, לקדם את האקלים הלימודי ולהפחית את רמת האלימות

■ המטרות העיקריות של "אופק חדש" כפי שהוגדרו ע"י אנשי המשרד הן:

- חיזוק מעמדם של המורים והעלאת שכרם
- שוויון הזדמנויות לכל תלמיד והעלאת הישגי התלמידים
- שיפור האקלים בבתי הספר
- העצמה והרחבה של סמכויות מנהל בית הספר

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

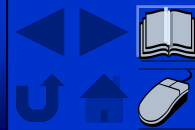
סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 6

עיקרי הרפורמה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

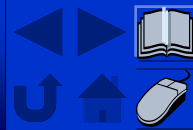
רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך
© 2012# 7

- שינוי בשבוע העבודה של המורים: במסגרת הרפורמה, שבוע עבודה של מורה במשרה מלאה כולל 36 שעות, במקום 24, לפי החלוקה הבאה:

מאפייני השעות	יסודי	חט"ב
פרונטאליות	26	23
פרטניות	5	4
שהייה	5	9
סה"כ	36	36

- עליה בשכר המורים
- שינוי במתווה ההתפתחות המקצועית של המורים ובאופן קידומם
- הפעלת מערכת ממוסדת ואחידה של הערכת עובדי הוראה (מורים, סגני מנהלים, מנהלים)

"אופק חדש" – מודל לוגי של הרפורמה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 8

תשומות הרפורמה

תלמידים:

שעות פרטניות
חינוך אישי (בחט"ב)

מורים:

שעות שהייה
התפתחות מקצועית
שינוי בתנאי העסקה

בית הספר:

התאמת סביבת הלמידה

תהליכים בית ספריים

הבנייה מחדש:

תהליכים ארגוניים
תהליכים פדגוגיים
תהליכים רגשיים -
חברתיים - וערכיים

משתתפים מתערבים

דפוס הטמעת
אופק חדש
מאפייני ביה"ס

השפעות הרפורמה

תלמידים:

שוויון הזדמנויות וצמצום פערים
העלאת ההישגים הלימודיים
שיפור האקלים הבית ספרי

מורים:

חיזוק מעמד המורה
העלאת שכר המורים
שיפור איכות ההוראה
שביעות רצון

מנהלים:

הרחבת סמכויות המנהל
שביעות רצון

שיפור בתדמית
ומעמד מערכת
החינוך

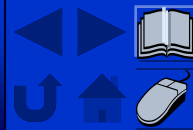
הטמעת הרפורמה

■ מספר בתי הספר ברפורמה לפי שנת הצטרפות:

סה"כ	שלב/סוג חינוך				שנת הצטרפות
	חנ"מ	חט"ב שש שנתית	חט"ב עצמאית	יסודי	
312	-	1	11	300	תשס"ח
497	31	11	30	425	תשס"ט
459	1	20	29	409	תש"ע
438	27	20	32	359	תשע"א
1,706	59	52	102	1,493	סה"כ

■ בשנה"ל תשע"א, בתום ארבע שנים ליישום, השתתפו ב"אופק חדש":

- 92% מכלל בתי הספר היסודיים (יתר 8% שולבו בתשע"ב)
- 67% מכלל חט"ב הביניים העצמאיות
- 10% מכלל חט"ב השש שנתיות

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

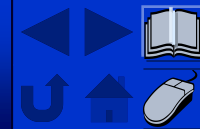

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך
© 2012# 9

מערך ההערכה הכולל

■ המערך הכולל משלב בין הערכה מעצבת להערכה מסכמת

	תשס"ח (18% מבתי"ס היסודיים הצטרפו לרפורמה)	תשס"ט (44% מבתי"ס היסודיים הצטרפו לרפורמה)	תש"ע (69% מבתי"ס היסודיים הצטרפו לרפורמה)	תשע"א (92% מבתי"ס היסודיים הצטרפו לרפורמה)
הערכה מעצבת	ראיונות עומק וקב' מיקוד	בתי ספר יסודיים שהצטרפו		בתי ספר יסודיים וחט"ב שהצטרפו
	שאלונים בקרב מורים ומנהלים	מורים ומנהלים שהצטרפו ולא הצטרפו בבתי"ס יסודיים	מורים ומנהלים שהצטרפו בבתי"ס יסודיים מורים ומנהלים שהצטרפו ולא הצטרפו בחט"ב	
הערכה מסכמת		מחקר אפקטיביות: השוואה בין בתי"ס שהצטרפו ולא הצטרפו בבתי"ס יסודיים		

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

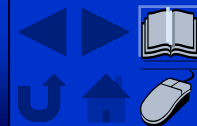
סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

מעריך ההערכה הכולל – הערכה מסכמת

- יש להדגיש שמכיוון שלא הייתה הקצאה אקראית של בתיה"ס לרפורמה, אלא בתיה"ס נכנסו אליה משיקולים ארגוניים, לא הייתה אפשרות להשתמש במעריך של מחקר מבוקר
- על מנת לנסות ולבדוק אפקטיביות נערכה בשנה"ל תשס"ט בדיקה מחקרית תוך שימוש במעריך ניסויי למחצה (Quasi Experimental Design)
- משנה"ל תש"ע לא הייתה עוד אפשרות להשתמש במעריך מחקרי מעין זה: מרבית בתיה"ס כבר נכנסו לרפורמה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 11

אודות המחקר הנוכחי

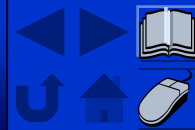
- הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) **מלווה את רפורמת "אופק חדש" מאז ראשיתה**, בתחילת שנה"ל תשס"ח
- **פורסמו עד כה:**

- דוחות הערכה לשנת ההפעלה הראשונה של הרפורמה – תשס"ח
- דוח שבוחן את רפורמת "אופק חדש" בתום שנתיים ליישומה (תשס"ט): "יישום הרפורמה והטמעתה ובחינה השוואתית של הישגים לימודיים ואקלים בית-ספרי"
- דוח שבוחן את רפורמת "אופק חדש" בתום שלוש שנים ליישומה (תש"ע): "הערכת רפורמת "אופק חדש" בשנה"ל תש"ע בחינוך היסודי: יישום הרפורמה, הטמעתה והתמורות בעקבותיה"

- **מטרת המחקר הנוכחי היא ללמוד על התהליכים והשינויים בבתי ספר שב"אופק חדש" בתש"ע, בבתי הספר היסודיים ובחט"ב, בתום שלוש שנים ליישום הרפורמה**

- **הנתונים המוצגים במצגת זו מתבססים על:**

- שאלונים ייעודיים שהועברו בתש"ע למורים ולמנהלים
- נתונים איכותניים שנאספו בתשע"א
- נתונים ממבחנים ושאלוני אקלים והסביבה הפדגוגית במיצ"ב בשנים תשס"ט / תש"ע

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

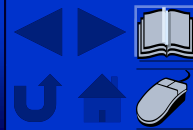
סיכום

רשות ארצית
למדידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 12

שאלות ההערכה – מחקר נוכחי

1. כיצד רפורמת "אופק חדש" נתפסת בעיני המורים והמנהלים? מהי מידת שביעות הרצון שלהם מן הרפורמה?

2. כיצד מיושם היבט מרכזי של הרפורמה בשנה השלישית ליישומה: השעות הפרטניות? מיהם התלמידים המשתתפים בשעות הללו ובמה עוסקות השעות? באיזה שלב של היום הן נערכות והאם המורים חשים שיש בידיהם הכלים לנהל אותן כנדרש?

3. מהן השלכותיה הנתפסות של הרפורמה על בית הספר כמקום העבודה של המורים והמנהלים?

4. מהן השלכותיה של הרפורמה על העשייה הבית-ספרית, על ההישגים ועל האקלים החברתי-פדגוגי בבית הספר?

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

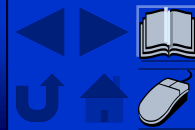
ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

מערך המחקר הנוכחי

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 14

שאלונים ייעודיים למדגם מייצג של מורים ומנהלים בתש"ע:

חט"ב*		יסודי	
לא מצטרפות	מצטרפות		
716	724	5,173	מורים**
82	57	1,089	מנהלים

*המדגם כלל רק חט"ב עצמאיות. בקרב המצטרפות, רק חט"ב עצמאיות שהצטרפו החל מתשס"ט
** יסודי: 870 בתי ספר; חט"ב: 131 בתי ספר

שאלונים ייעודיים למורים במסגרת שאלוני המיצ"ב
בתש"ע ובתשע"א:

חט"ב		יסודי	
לא מצטרפות	מצטרפות		
4,923	1,113	7,482	תש"ע
4,581	1,443	10,287	תשע"א

■ מחקר איכותני – 12 בתי ספר בהם רואיינו המנהל ואנשי צוות:

□ 6 בתי ספר יסודיים (2 ממלכתי, 2 ממ"ד, 2 דוברי ערבית)

□ 6 חטיבות ביניים (4 דוברי עברית; 2 דוברי ערבית)

מה במצגת זו?

א. עמדות המורים והמנהלים כלפי הרפורמה

- [הרצון להמשיך ברפורמה](#)
- [שביעות רצון כללית מהרפורמה](#)

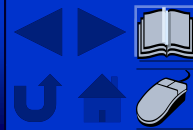
ב. השעות הפרטניות

ג. סביבת העבודה של מורים ומנהלים

- [שביעות רצון מעבודת ההוראה ומהמעמד המקצועי של המורים](#)
- [עומס עבודה של המורים](#)
- [שעות שהייה של המורים](#)
- [התפתחות מקצועית של המורים](#)
- [תנאי השכר של המורים](#)
- [סמכות ואוטונומיה של המנהלים](#)

ד. ההשלכות של "אופק חדש"

- [תפיסות בדבר שינוי בעבודת בית הספר בעקבות "אופק חדש"](#)
- [מחקר אפקטיביות](#)

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

אילו השוואות בוצעו?

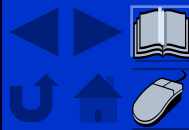
בתי ספר יסודיים:

- השוואת נתונים שנאספו בתש"ע לנתונים שנאספו בתשס"ט
- השוואת נתוני תש"ע לפי מאפיינים בית-ספריים (מגזר, פיקוח, מדד טיפוח, השתייכות ליוח"א) ומאפייני מורים (משרת אם, שנת הצטרפות לרפורמה)
- בתש"ע לא נערכו השוואות לבתי ספר שאינם ברפורמה משום שבשנה זו רובם המכריע של בתיה"ס (69%) כבר השתתפו בה

חטיבות ביניים:

- איסוף נתונים בתש"ע, והשוואה בין בתי ספר שהצטרפו לרפורמה לבין בתי ספר שלא הצטרפו אליה
- בתש"ע נאספו הנתונים רק בקרב חטיבות עצמאיות, שהצטרפו החל מתשס"ט

הפילוחים וההשוואות השונים מוצגים במצגת זו בהרחבה רק באותם מקומות בהם אכן נמצאו הבדלים בולטים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 16

ממצאים עיקריים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 17

א. עמדות המורים והמנהלים כלפי הרפורמה ומידת רצונם להמשיך ביישומה

- הרצון להמשיך ברפורמה
- שביעות רצון כללית מן הרפורמה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

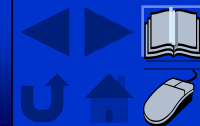
הרצון להמשיך ברפורמה

חט"ב	יסודי		שיעור המשיבים כי ברצונם להמשיך ברפורמה במידה גבוהה
	תש"ע	תשס"ט	
90% (N=641)	91% (N=5,097)	88% (N=2,884)	דיווחי מורים
100% (N=56)	99% (N=1,083)	99% (N=649)	דיווחי מנהלים

הרוב המכריע של המנהלים והמורים מעוניינים בהמשך יישום הרפורמה גם ביסודי וגם בחט"ב

ירובם ביקשו להכניס שינויים ברפורמה. הבקשות שעלו:

- הפחתת עומס העבודה המוטל על המורים
- הפחתת היקף השעות הפרונטאליות והוספת שעות פרטניות
- ביסודיים – הוספת שעות שהייה ; בחט"ב – הפחתת שעות השהייה
- יצירת תנאים פיזיים מתאימים לעבודת המורים
- קידום ההתפתחות המקצועית של המורים
- העלאת שכר המורים והמנהלים וממלאי תפקידים ניהוליים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

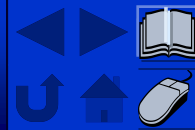
© 2012# 19

שביעות רצון כללית מהרפורמה

חט"ב תש"ע	יסודי תש"ע	שיעור המדווחים על שביעות רצון גבוהה מהרפורמה
44% (N=652)	47% (N=5,144)	דיווחי מורים
76% (N=53)	79% (N=1,085)	דיווחי מנהלים

**שיעור גבוה של מנהלים מביע שביעות רצון במידה גבוהה מן הרפורמה.
בקרב המורים רק כמחצית מביעים שביעות רצון גבוהה**

- **מורים בבתי"ס יסודיים דוברי ערבית יותר שבעי רצון ממורים בבתי"ס דוברי עברית (51% לעומת 45%)**
- **מורות עם משרת אם בביה"ס יסודיים מביעות פחות שביעות רצון מן הרפורמה בהשוואה למורים ומורות ללא משרת אם (44% לעומת 51%)**
- **מורות עם וותק הוראה של 1-5 שנים בביה"ס יסודיים מביעות יותר שביעות רצון מן הרפורמה (55%) בהשוואה למורים עם יותר וותק הוראה (6-10 49% ; 11-25 43% ; מעל 26 49%)**

**רקע,
שאלות הערכה
ושיטה**

**ממצאים
עיקריים**

**א. עמדות
המורים
והמנהלים**

**ב. השעות
הפרטניות**

**ג. סביבת
העבודה**

**ד. השלכות
הרפורמה**

סיכום

**רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך**

© 2012# 20

ב. יישום השעות הפרטניות במסגרת "אופק חדש"

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

שעות פרטניות

■ הספרות המחקרית מראה כי אחד הגורמים המשפיעים על הישגי התלמידים הוא משך הזמן שבו המורה עובד באופן ישיר עם התלמיד (Hattie 2009, OECD 2009)

■ מלבד הוראה ולמידה של "אחד על אחד", מחקרים גם הדגישו את היתרונות הגלומים בעבודה בקבוצות למידה קטנות (כפי שאמנם קורה בשעות הפרטניות). בין השאר צורת למידה זו נמצאה כמסייעת ב:

- הרחבת זמן מורה-תלמיד
- התמודדות יעילה של המורה עם ההטרוגניות הקיימת בכיתה
- רכישת מיומנויות של עבודה בצוות
- קידום מיומנויות של תכנון, בקרה, הערכה ורפלקציה של תהליכי העבודה הקבוצתיים

(Walberg and Paik 2000, Waxman and Walberg 1999)

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 22

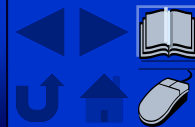
שעות פרטניות

■ עם זאת, יש להדגיש כי עצם הקיום של השעות הפרטניות איננו מספיק, אלא יש חשיבות לאופן ההוראה ולאיכות ההוראה בשעות הללו.

■ כך למשל, כהן (1994) מבחין בין עצם הלימוד בקבוצות קטנות לבין לימוד שיתופי בקבוצות קטנות, תוך שהוא מדגיש את היתרון של הגישה השיתופית:

□ לימוד בקבוצות קטנות - מתבסס על הוראה ישירה של המורה מול כל אחד מהתלמידים

□ לימוד משותף (הוראה ולמידה פעילה) - תלמידים עובדים יחד בקבוצה קטנה דיה, כך שכל אחד מהם יוכל להשתתף במאמץ הקולקטיבי להשגת המשימה כפי שהוגדרה. השגת המשימה אמורה להתרחש ללא פיקוח ישיר ומיידי של המורה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

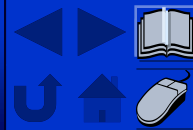
רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 23

מה אמור לקרות בשעות הפרטניות עפ"י הנחיות המשרד?

- לימוד התלמידים כיחידים ו/או בקבוצה בת 2–5 תלמידים
- חלוקת השעות הפרטניות צריכה להיעשות באופן שיינתן מענה למגוון הצרכים של התלמידים השונים בביה"ס ובהתחשב במכלול המשאבים
- כ-60% מהשעות הפרטניות תוקדשנה לקידום ההישגים, כ-10% לטיפול המצוינות, והשאר – למכלול הצרכים על פי הקדימויות והיעדים של בית הספר ולפיתוח תחומי עניין על פי בחירתם של התלמידים והמורים
- ההוראה של נושאי מקצועות הליבה בשעות הפרטניות תתקיים על ידי המורים המומחים/המקצועיים המלמדים את התחום
- השיעורים הפרטניים יינתנו בסוף יום הלימודים או בשעות שתוקצינה לכך במערכת השעות
- אין למנוע מתלמידים השתתפות במהלך הלימודים השוטף לצורך קיום השיעורים הפרטניים

חוזר מנכ"ל תשס"ט/3(א), ד' במרחשוון התשס"ט, 02 בנובמבר 2008

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

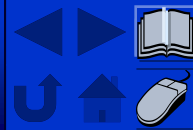
ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

כמה מתלמידי ביה"ס משתתפים בשעה הפרטנית?

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 25

חט"ב	יסודי		שיעור ממוצע של תלמידים המשתתפים בשעות הפרטניות מבין כלל התלמידים בביה"ס
	תש"ע (N=54)	תשס"ט (N=630)	
	38%	63%	52%

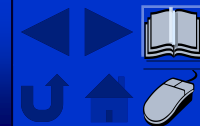
דיווחי מנהלים

למעלה ממחצית מהתלמידים ביסודי מקבלים שעות פרטניות, עלייה בין השנים
בחט"ב: פחות ממחצית מהתלמידים מקבלים שעות פרטניות

- השיעור הממוצע של המשתתפים בבתי ספר דוברי עברית גבוה יותר בהשוואה לבתי ספר דוברי ערבית (68% לעומת 47%)
- השיעור הממוצע בממלכתי (דוברי עברית) גבוה בהשוואה לממ"ד (70% לעומת 63%)
- ראיונות עומק: בחט"ה הצדקה לתת שעות פרטניות לתלמידים האצוניניים ככך, השעה הפרטנית נתפסת כ"רשות", יותר מאשר ביסודיים

עפ"י דיווחי המורים - ממוצע התלמידים בקבוצה עומד על פחות מ- 5

לאילו מטרות הוקדשו השעות הפרטניות?

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 26

■ במסגרת השאלונים המורים נשאלו לאילו מטרות הוקדשה השעה הפרטנית האחרונה שהם העבירו. האפשרויות היו (אפשר היה לבחור ביותר מאחת):

□ הוראת חומר לימודי

□ תגבור לימודי לתלמידים הזקוקים לכך

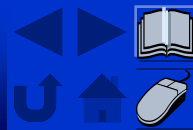
□ העמקה/הרחבה בחומר הנלמד

□ דיאלוג עם תלמידים

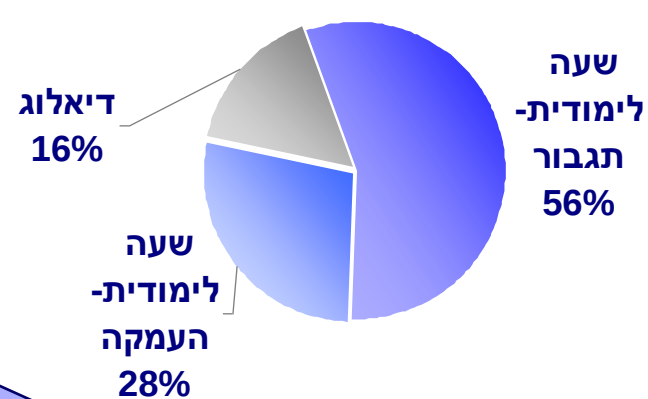
□ עיסוק בנושא מחיי בית הספר

■ בסיוע של ניתוח אשכולות (Cluster Analysis) זיהינו מספר סוגים של שעה פרטנית, לרוב כאלה המתאפיינים ביותר מפעילות אחת מבין אלו המוזכרות לעיל

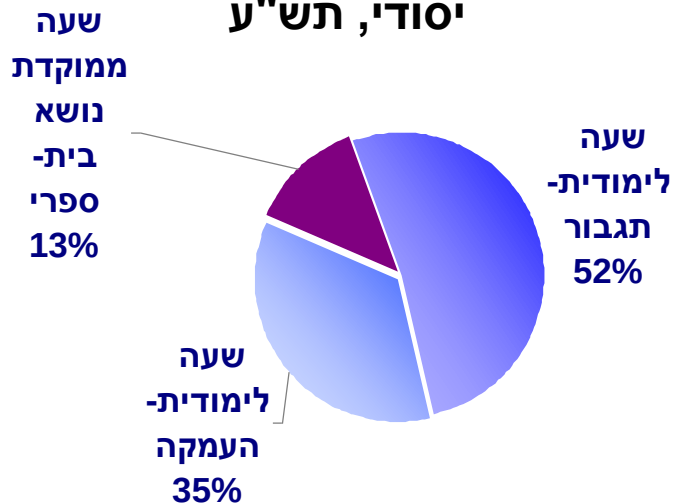
לאילו מטרות הוקדשו השעות הפרטניות? (המשך)

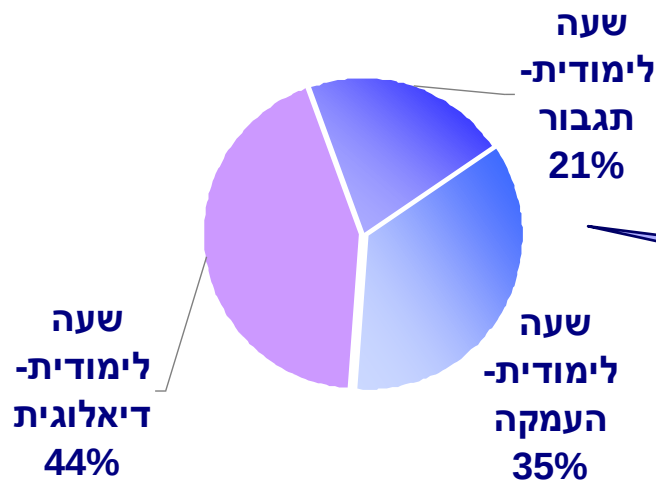
יסודי, תשס"ט

יסודי, תש"ע

חט"ב, תש"ע

מגמות ביסודי:

- דגש רב יותר על ההיבט הלימודי
- אין כמעט "שעה דיאלוגית" ייעודית
- מיקוד רב יותר בנושאים בית ספריים ייחודיים

מגמות בחט"ב:

- עיקר הדגש על ההיבט הלימודי
- דגש רב ניתן גם להיבטים רגשיים (אולי בשל הטמעת "חינוך אישי")

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

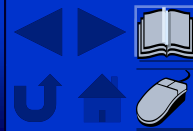
ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

מורים מספרים על השעה הפרטנית

"השיצור הפרטני לימודי היום זה בלי
הלוח. לא כמו שהיה בהתחלה.
ככה אני קרובה יותר לילדים.
זה משהו אחר...כל הילדים עצילים"

"השיצור הפרטני היום זה לא מה
שהיה קודם. היום זה יותר הקושי
של הילד, הוא מה שמנחה אותו,
ולא רק מה שאני צריכה להעביר לו"

"השיצור הפרטני זה עולם אחר...
זה אינטימי. זה קשר. זה הבנה ולה
מזהר לפתירת תרעילים בחשבון"

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

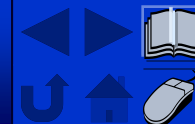

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

אופן יישום השעות הפרטניות

שיעור המורים המדווחים				
חט"ב	יסודי			
תש"ע (N=542)	תש"ע (N=4,526)	תשס"ט (N=2,572)		
28%	46%	40%	שפת אם	הנושאים להם הוקדשו השעות הפרטניות
24%	27%	32%	מתמטיקה	
15%	9%	9%	אנגלית	
13%	5%	6%	מדעים	
39%	42%	41%	מתקשים	מאפייני המשתתפים בשעות הפרטניות
34%	34%	32%	בינוניים	
6%	9%	10%	מצטיינים	
6%	4%	5%	רגשי	

מרבית השעות הפרטניות מוקדשות להוראת שפת אם ומתמטיקה. ביסודי בין תשס"ט לתש"ע: עלייה בדגש על שפת אם, על חשבון מתמטיקה. השעה הפרטנית ניתנת בעיקר לתלמידים חלשים ובינוניים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

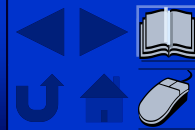
ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

שעות פרטניות - שעות קצה?

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 30

חט"ב	יסודי		דיווחי מורים
	תש"ע (N=679)	תשס"ט (N=2,651)	
45%	45%	34%	אחוז השעות הפרטניות המתקיימות כשעות קצה
92%	96%	98%	אחוז התלמידים שהוצאו מכיתת האם לצורך השעות הפרטניות בזמן שהכיתה למדה כרגיל
40%	47%	50%	אחוז התלמידים שהוצאו מהכיתה האם לצורך השעות הפרטניות בזמן שהכיתה למדה תחום דעת שונה

עם השנים יותר שעות פרטניות ביסודי מתקיימות כשעות קצה. עם זאת, למעלה ממחצית השעות נעשות במהלך הלימודים. בשעות אלו מרבית התלמידים מוצאים מכיתת האם, ומחציתם לומדים תחום דעת שונה מן הנלמד בכיתה

- יותר מורים בבתי ספר דוברי עברית (49%) דיווחו על קיום השעות הפרטניות בשעות קצה בהשוואה למורים דוברי ערבית (36%)
- יותר מורים בפיקוח הממלכתי (54%) דיווחו על קיום השעות הפרטניות בשעות קצה בהשוואה למורים בפיקוח הממ"ד (34%)
- יותר מורים שבהם לא מונהג יוח"א (55%) דיווחו על קיום השעות הפרטניות בשעות קצה בהשוואה למורים בבתי ספר ללא יוח"א (26%)
- ככל שהמורים היו בעלי שנות ותק רבות יותר בהוראה, כך שיעור גבוה יותר של מורים דיווח על קיום שיעורים אחרי סיום יום הלימודים: 41% 1-5 ; 42% 6-10 ; 46% 11-25 ; 26% ומעלה 50%

ראיונות עומק: השעות בסוף יום הלימודים מלוות בחוסר יציבות, לא איכותיות (צייפות, רעב). עד כמה הן אפקטיביות?

מידת הביטחון של מורים במיומנויות ההוראה בשעה פרטנית

ש"ס	שיעור המורים המדווחים על רמה גבוהה של ...		י"ס	ח"ב
תש"ע (N=683)	תש"ע (N=4,488)	תש"ס (N=2,652)		
80%	★ 83%	91%	מיומנויות להנחיית תלמידים בשעות הפרטניות	
77%	★ 80%	94%	התמודדות עם קשיים שעלו בשעות הפרטניות	
58%	★ 53%	28%	צורך בפיתוח מקצועי באשר לשיטות ההוראה בשעות הפרטניות	

ביסודיים: בתש"ע בהשוואה לתש"ס, פחות מורים חשים ביטחון במיומנויות ההוראה בשעה הפרטנית, מבקשים יותר פיתוח מקצועי בנושא בחט"ב: שיעור גבוה מבקש פיתוח מקצועי בנושא

נמצאה מגמה שבה ככל שהמורים דיווחו על שנות וותק רבות יותר בהוראה כך שיעור רב יותר מבניהם דיווח על מיומנויות להוראה בשעות הפרטניות: 1-5 (72%) 6-10 (78%) 11-25 (85%) 26 ומעלה (88%)

בהתאמה, עם העליה בשנות הוותק בהוראה, פחות מורים היו מעוניינים בפיתוח מקצועי באשר לשיטות הוראה בשעות הפרטניות: 1-5 (63%) 6-10 (60%) 11-25 (51%) 26 ומעלה (44%)

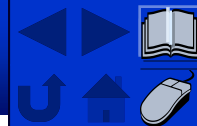
בקרב מורים שהצטרפו בתש"ח, השנה הראשונה לרפורמה:

- ירידה בין השנים תש"ס ו תש"ע בשיעור המדווחים שהם בעלי ידע ומיומנויות להנחיית תלמידים בשעות הפרטניות (92% לעומת 84%, בהתאמה)

- ירידה בין השנים תש"ס ו תש"ע בשיעור המדווחים שהם יודעים כיצד להתמודד עם קשיים שעולים בשעות הפרטניות (91% לעומת 79%, בהתאמה)

- עליה בצורך בפיתוח מקצועי באשר להוראה בשעות הפרטניות (29% לעומת 54%, בהתאמה)

ראיונות עומק: התחילה, השיעור הפרטני נחפסו כדוא"ל לשיעורים הפרטניים. עם הזמן המורים התוודעו למרכבות

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

מידת הביטחון של מורים במיומנויות ההוראה בשעה פרטנית

ש"ס	יסודי	שיעור המורים המדווחים על רמה גבוהה של ...
-----	-------	---

תש"ע (N=683)	תש"ע (N=4,488)	תשס"ט (N=2,652)	
80%	88%	91%	מיומנויות להנחיית תלמידים בשעות הפרטניות
			התמודדות עם קשיים שעלו בשעות הפרטניות

"יש מורים שמשיכים בשיעור הפרטני כמו
פרונטאלי. הם משיכים עם אותו
כובע בלי לאמץ שיטות חדשות"

השיעור הפרטני דורש כלים ותכנון והרבה יצירתיות
ואמפטיה בכדי להגיע לילד ולהסתכל
יחד עם זה על כל הקבוצה"

"התפיסה של השיעור פרטני השתנתה... (44%)
הבנתי את הפוטנציאל שיש בקבוצה
הקטנה ורכשתי כלים ואסטרטגיות...
כך שזה בטוח לא מה שהיה בהתחלה.
אני רוצה להמשיך ולהשתמש בנושא
זה כי זה פתח לי את הראש"

בהתאמה, עם העלייה בשנות ה-20
לשיטות הוראה בשעות הפרטניות 1-5
בקרב מורים שהצטרפו בתשס"ט
• ירידה בין השנים תשס"ט ותש"ע בשעות הפרטניות (92% לעומת 84%, בהתאמה)
• ירידה בין השנים תשס"ט ותש"ע בשיעור הפרטניות (91% לעומת 79%, בהתאמה)
• עליה בצורך בפיתוח מקצועי באשר להוראה פרטנית (85% לעומת 78%, בהתאמה)

רקע, שאלות הערכה ושיטה

ממצאים עיקריים

א. עמדות המורים והמנהלים

ב. השעות הפרטניות

ג. סביבת העבודה

ד. השלכות הרפורמה

סיכום

ראמ"ה

רשות ארצית למדידה והערכה בחינוך

© 2012# 32

ג. מסגרת העבודה של מורים ומנהלים בבית"ס

דיווחי מורים:

- שביעות רצון מעבודת ההוראה ומהמעמד המקצועי
- עומס עבודה
- שעות שהייה
- התפתחות מקצועית
- תנאי השכר

דיווחי מנהלים:

- סמכות ואוטונומיה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

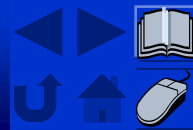
ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

מסגרת העבודה של מורים ומנהלים בביה"ס

- אחד המושאים העיקריים שהרפורמה ביקשה להתמקד בהם הם המורים, ומכאן גם ההחלטה להעלות את שכרם, לשפר את תנאי העסקתם ולשפר את איכות ההוראה ומקצועיות המורים
- דוח של ארגון מקינזי (2007) הראה כי על פי מחקרים רבים שנעשו ברחבי העולם, שינוי משמעותי במערכות חינוכיות חייב בראש ובראשונה להתמקד באוכלוסיית היעד המהווה את הציר המרכזי של העשייה הפדגוגית: המורים
- מחקרים הראו כי לאיכות המורים ולאיכות ההוראה חשיבות ראשונה במעלה לשיפור בהישגים הלימודיים של התלמידים (EAG 2007, Sanders and Rivers 1996, Brophy & Good, 1986)
- בפרק זה נפנה את הזרקור במורים: בשביעות רצונם מעבודת ההוראה, בעומס המוטל עליהם, בהתפתחות המקצועית שלהם ובתנאי העסקתם

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

מורים: שביעות רצון מעבודת ההוראה ומהמעמד המקצועי

שביעות רצון של המורים המדווחים על רמה גבוהה של שביעות רצון		יסודי		חט"ב תש"ע	
		תשס"ט (N=2,867)	תש"ע (N=5,162)	מצטרפות (N=739)	לא מצטרפות (N=697)
שביעות רצון מעבודת ההוראה		82%	85%	83%	85%
שביעות רצון מהמעמד המקצועי		34%	★40%	★39%	30%

רוב המורים מדווחים על שביעות רצון גבוהה מעבודת ההוראה
רק כשליש מדווחים על שביעות רצון מהמעמד המקצועי

"אופק זה עדיין צולף עצום.
אבל הרווח שיוצא מזה הוא עצום פי כמורה"

"אופק הצדף יכול לעלות את האטרקטיביות
של המקצוע. כי אם המורים יהיו גורם
משמעותי על החינוך גם בפרטני ואם בחינוך
האישי, הדבר יביא לכך שיסתכלו עלינו אחרת
ואז פני הדברים יהיו שונים"

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

מורים: שביעות רצון מעבודת ההוראה ומהמעמד המקצועי

שביעות רצון		שיעור המורים המדווחים על רמה גבוהה של שביעות רצון		יסודי	חט"ב תש"ע
לא מצטרפות (N=697)	מצטרפות (N=739)	תש"ע (N=5,162)	תשס"ט (N=2,867)		
85%	83%	85%	82%	שביעות רצון מעבודת ההוראה	
30%	★39%	★40%	34%	שביעות רצון מהמעמד המקצועי	

רוב המורים מדווחים על שביעות רצון גבוהה מעבודת ההוראה

רק כשליש מדווחים על שביעות רצון מהמעמד המקצועי

- עליה בשביעות הרצון מהמעמד המקצועי של מורים שהצטרפו לרפורמה בתשס"ח ושנבדקו בתשס"ט (39%) לעומת תש"ע (45%)
- לא חל שינוי בשביעות הרצון מעבודת ההוראה של מורים שהצטרפו לרפורמה בתשס"ח ושנבדקו בתשס"ט (84%) לעומת תש"ע (87%)
- מורים מבתי"ס יסודיים דוברי ערבית יותר שבעי רצון ממעמדם המקצועי בהשוואה למורים מבתי"ס דוברי עברית (56% לעומת 33%)
- בקרב דוברי עברית, מורים מבתי ספר יסודיים מרקע חברתי-כלכלי נמוך יותר שבעי רצון ממעמדם המקצועי ממורים מבתי ספר מבוססים (37% לעומת 28%) (יתכן שנובע משיעור השתתפות גבוה של בתי ספר מרקע חברתי-כלכלי נמוך ביוח"א)
- מורים מבתי"ס המשתייכים ליוח"א יותר שבעי רצון מהמעמד המקצועי בהשוואה למורים מבתי"ס שאינם משתייכים ליוח"א (46% לעומת 36%)

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

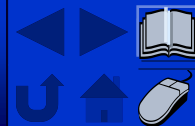
סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 36

עומס העבודה המוטל על המורים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

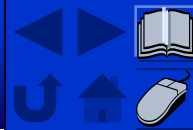
© 2012# 37

חט"ב תש"ע		יסודי		שיעור המורים המשיבים "במידה רבה/ רבה מאד"
לא מצטרפות (N=739)	מצטרפות (N=699)	תש"ע (N=5,144)	תשס"ט (N=2,868)	
62%	★ 57%	★ 62%	55%	עומס כבד בעבודה בבית
54%	★ 64%	66%	64%	עומס כבד בעבודה בבית"ס
★ 80%	38%	41%	43%	שביעות רצון מאורך יום העבודה

יסודי:

- למעלה ממחצית מהמורים מדווחים על עומס כבד בעבודה בבית ובבית הספר
- עלייה כללית בין השנים תשס"ט - תש"ע בשיעור המדווחים על עומס בעבודה בבית
- גם בקרב המורים הוותיקים ברפורמה (מצטרפי תשס"ח) לא ניכר שיפור עם השנים בתחושת העומס בבית, אלא אף עלייה בשיעור המדווחים על כך (52% בתשס"ט, 58% בתש"ע)
- שיעור נמוך יותר של מורים חדשים (5-1 שנים וותק) דיווח על תחושת עומס בעבודה בבית הספר ובבית ומאורך יום העבודה
- כפי שיוצג להלן, לא נראה ששעות השהייה פותרות את בעיית העומס בבית: המורים עדיין לוקחים איתם נפח גדול של עבודה הביתה
- את מגמת העלייה בתחושת העומס בבית יש לבחון לצד מגמות נוספות: עלייה בתחושת שביעות הרצון מהמעמד המקצועי, עלייה בשביעות הרצון מהשכר
- ראיונות הצומק: תחושת הצומק בקרב האור"ט אינה נובעת בהכרח מ"אופק חדש" אלא מעלייה כללית בדרישות כלפי התי"ס, הצקבות הפעלת תכניות מערכתיות שונות

עומס העבודה המוטל על המורים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 38

שיעור המורים המשיבים "במידה רבה/ רבה מאד"	יסודי	חט"ב תש"ע
עומס כבד בעבודה בבית	תשס"ט (N=2,868) 55%	תש"ע (N=2,868) 55%
עומס כבד בעבודה בבית"ס	57%	57%
שביעות רצון מניכר יום העבודה	43%	43%

"זאת בעיני עצמות מודרנית... לעומס הזה לא ניתן להתרגל. הוא לא אנושי ולא ייתכן כי מורים יסכימו למצב הזה"

יסודי:

"בשילוב זה עומס שאין לו הצדקה. עצמות הרבה תמיד. אבל היה לי חופש להחליט מה לעשות. היום יש לי לוו"ז צפוף שלא אני שולטת בו והוא מחייב אותי. אני כל הזמן בריצה, וכשאני לא רצה אני עם הניירת הזו, שהיא מיותרת לחלוטין"

"ח" לא ניכר שיפור עם השנים בתחושת (52% בתשס"ט, 58% בתש"ע)

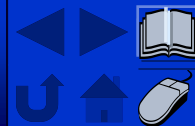
"זה עמוס. אין מה לדבר."

את רצה כל היום, בלי לנשום בלי חלונות ולוארת מאוחר יותר. ויש עבודה עם בבית. אבל חייב עם זה"

אופק
תכניות

ראיונות העומק: תחושת העומס בקרב חדש"א לא מעלייה כללית בדרישות כלפי מורכבות שונות

עומס העבודה המוטל על המורים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 39

חט"ב תש"ע		יסודי		שיעור המורים המשיבים "במידה רבה/ רבה מאד"
לא מצטרפות (N=739)	מצטרפות (N=699)	תש"ע (N=5,144)	תשס"ט (N=2,868)	
62%	57%	62%	55%	עומס כבד בעבודה בבית
54%	64%	66%	64%	עומס כבד בעבודה בבית"ס
80%	38%	41%	43%	שביעות רצון מאורך יום העבודה

חט"ב:

- מורים בחט"ב שהצטרפו לרפורמה מדווחים בשיעורים נמוכים יותר על עומס כבד בעבודה בבית בהשוואה למורים בחט"ב שלא הצטרפו
- יש לזכור כי מורים בחט"ב קיבלו שעות שהייה רבות (9 שעות שהייה), ונראה כי הם מספיקים לבצע חלק מהמטלות שלהם בבית"ס (נתונים יוצגו להלן)
- מורים בחט"ב שהצטרפו לרפורמה מדווחים בשיעורים גבוהים יותר על עומס כבד בעבודה בבית הספר, בהשוואה למורים מחט"ב שלא הצטרפו
- ייתכן והדבר נובע מהחידוש שבשעות הפרטניות ומהצורך להיערך אליהן, וכן משעות השהייה הרבות (כנראה רבות מדי לדעת המורים – יוצג להלן)
- חשוב להמשיך ולעקוב אחר תחושת העומס בקרב מורים בחט"ב, ולבחון האם מסתמנות מגמות דומות לאלו שנרשמו בבית"ס היסודיים
- מורים בחט"ב שהצטרפו לרפורמה מדווחים בשיעורים נמוכים מאד על שביעות רצון מאורך יום העבודה בהשוואה למורים בחט"ב שלא הצטרפו לרפורמה

נפח המטלות המבוצע על-ידי המורים בשעות השהייה

חט"ב תש"ע		יסודי		שיעור המדווחים על השלמת כל או מרבית המטלות בבית הספר
לא מצטרפות (N=729)	מצטרפות (N=693)	תש"ע (N=5,108)	תשס"ט (N=2,814)	דיווחי מורים
14%	27%	19%	24%	

שיעור נמוך של מורים הן ביסודי והן בחט"ב מדווח על השלמת מרבית המטלות או כולן במסגרת שעות השהייה

- גם מנתוני אקלים תשע"א עולה כי שיעור הדיווח על השלמת מרבית או כל המטלות בביה"ס הוא נמוך: יסודי (12%), חט"ב מצטרפות (23%), חט"ב לא מצטרפות (9%)
- יותר מורים דוברי ערבית מדווחים על השלמת מטלותיהם בשעות השהייה בהשוואה למורים דוברי עברית (ביסודי ובחט"ב)
- בבתי ספר יסודיים, ככל שהמורים היו בעלי וותק רב יותר בהוראה, כך פחות מורים ציינו כי כמות השהיה היא מעטה מידי: 1-10 (51%) 11-25 (47%) 26 ומעלה (32%)

- ראיונות צואק: שעות השהייה מוקדשות יותר לעבודת צוות ופחות להשלמת מטלות אישיות

"צל הנזיר שעות השהייה הן טובות. בפועל – לא. אין תנאים שקטים וטובים לעבודת המורה ואין זמן. כי כל הזמן יש ציסוקים אחרים"

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

פיתוח מקצועי של מורים

- לפיתוח המקצועית של המורים חשיבות עליונה בממדים רבים הנוגעים לפעולה החינוכית והלימודית של בית הספר (ינון, 2009)
- ההתפתחות המקצועית יעילה כאשר היא:

- תהליך מתמשך שמוקדשים לו זמן ומשאבים באופן שוטף ורצוף

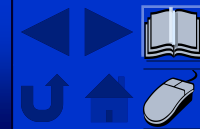
(Darling-Hammond & McLaughlin, 1995; Guskey, 2000; Elmore, 2002; Birman et al., 2000).

- מכוונת לצורכי המורים (Elmore, 2002; Loucks-Horsley & Matsumoto, 1999;)
(Darling-Hammond & McLaughlin, 1995; Birman et al., 2000

- הגדרת מטרות ברורות לפיתוח המקצועי (Elmore 2002; Guskey 2000)

- ממוקדת בשיפור ביצועי התלמידים (Hawley & Valli, 1999; Fishman et al., 2003)

- קוהרנטית עם המדיניות הכללית של בית הספר וכן עם היבטים אחרים של תהליכי שינוי בבית הספר (Birman et al., 2000 Darling-Hammond)
(& McLaughlin, 1995; Hawley & Valli, 1999;

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

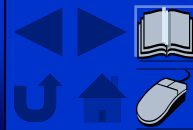

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 41

מהי מהות השינוי בפיתוח המקצועי של מורים, כפי שתוכננה ע"י המשרד?

- "אופק חדש" מהווה הזדמנות לשינוי משמעותי במתווה התפתחותו המקצועית של עובדי הוראה
 - על המתווה להיבנות על-פי רצף הקריירה של עובדי הוראה ועל פי מהותו של הידע בדגש על שיפור מעמדו והתמקצעותו של עובד ההוראה
 - תהליך הלמידה של עובד הוראה מתחיל בהכשרה טרום תפקידית וממשיך ברצף התפתחות הקריירה בכניסה למקצוע ובלמידה התוך תפקידית
 - על המורים להשתלם 60 שעות בשנה על מנת לעלות דרגה.
 - מתווה המדיניות להתפתחות המקצועית הוא ספיראלי: עובדי הוראה בוחר את נושאי הפיתוח המקצועי מתוך מאגר תחומים ונושאים אשר מותאמים לתפקידיו כמחנך, כמורה בתחום הדעת ובהלימה לתפקידים שהוא מבצע במערכת החינוך ולצורכי ביה"ס
 - תכנית הפיתוח המקצועי של עובדי הוראה צריכה להיבנות ולקבל אישור ממנהל ביה"ס בשיתוף עם עובדי הוראה
- מתוך "מתווה לפיתוח מקצועי לעובדי הוראה", מינהל הכשרה ופיתוח מקצועי לעו"ה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

מורים - התפתחות מקצועית

חט"ב תש"ע		יסודי		שיעור המדווחים על שביעות רצון גבוהה מהתפתחות מקצועית
לא מצטרפות (N=738)	מצטרפות (N=694)	תש"ע (N=5,130)	תשס"ט (N=2,844)	
77%	69%	72%	63%	דיווחי מורים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 43

ביסודיים: בתש"ע בהשוואה לתשס"ט, יותר מורים מביעים שביעות רצון מההתפתחות המקצועית
בחט"ב: מורים בבתי"ס שהצטרפו לרפורמה פחות שבעי רצון בהשוואה לבתי"ס שלא הצטרפו

▪ עליה בשביעות הרצון מההתפתחות המקצועית של מורים שהצטרפו לרפורמה בתשס"ח ושנבדקו בתשס"ט (68%) לעומת תש"ע (75%)

▪ ביסודי ובחט"ב מצטרפות: מורים בבתי ספר דוברי ערבית יותר שבעי רצון מן ההתפתחות המקצועית בהשוואה לעמיתיהם בבתי ספר דוברי העברית

▪ בחט"ב לא מצטרפות: שיעור דומה של מורים דוברי עברית וערבית מביעים שביעות רצון מן ההתפתחות המקצועית

▪ ראיונות עומק: עדיין, הצדד פניות של המורים להשתתפות בהשתלמויות. חופש בחירה קטן, השתתפות מתוק הכרח

מורים - התפתחות מקצועית

חט"ב תש"ע		יסודי		שיעור המדווחים על שביעות רצון גבוהה מהתפתחות מקצועית
לא מצטרפות (N=738)	מצטרפות (N=694)	תש"ע (N=5,130)	תשס"ט (N=2,844)	
77%	★ 69%	★ 72%	63%	דיווחי מורים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 44

ביסודיים: בתש"ע בהשוואה לתשס"ט, יותר מורים מביעים שביעות רצון מההתפתחות המקצועית
בחט"ב: מורים בבתי"ס שהצטרפו לרפורמה פחות שבעי רצון בהשוואה לבתי"ס שלא הצטרפו

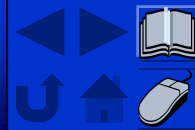
▪ עליה בשביעות הרצון מההתפתחות המקצועית של מורים שהצטרפו לרפורמה בתשס"ח ושנבדקו בתשס"ט (68%) לעומת תש"ע (75%)

▪ ביסודי ובחט"ב מצטרפות: מורים בבתי ספר דוברי ערבית יותר שבעי רצון מן ההתפתחות המקצועית בהשוואה לעמיתיהם בבתי ספר דוברי העברית

▪ בחט"ב לא מצטרפות: שיעור דומה של מורים דוברי עברית וערבית מביעים שביעות רצון מן ההתפתחות המקצועית

▪ ראיונות צומק: צדיין, הצדכ פניות של האורים להשתתפות בהשתתפויות.
 חופש בחירה קטן, השתתפות מתוך הכרח

מורים - התפתחות מקצועית

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הפרומה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 45

חט"ב תש"ע		יסודי		שיעור המדווחים על שביעות רצון גבוהה מהתפתחות מקצועית
לא מצטרפות (N=738)	מצטרפות (N=694)	תש"ע (N=5,130)	תשס"ט (N=2,844)	
77%	★ 69%	★ 72%	63%	דיווחי מורים

ביסודיים: בתש"ע בהשוואה לתשס"ט

רצון מהתפתחות

בחט"ב: מורי

"זהו שיש השתלמות שהיא תנאי
לאקדמא מקצועי זה טוב וחשוב למורים"

עלי
לר
אני כואסת על ההכתמה מלאצלה.
מתייחסים אלינו לא נכון. לא נותנים
אמון שהחירה תהיה נכונה"

ביסודיים: ספר דוברי ערבית יותר שבעי רצון מן
ההתפתחות עמיתיהם בבתי ספר דוברי העברית

בחט"ב לא מצטרפות. שיעור דומה של מורים דוברי עברית וערבית מביעים
שביעות רצון מן ההתפתחות המקצועית

ראיונות צומק: צדיין, הצדד פניות של המורים להשתתפות בהשתלמויות.
חופש בחירה קטן, השתתפות מתוך הכרח

העלאת שכרם של המורים

- הספרות המחקרית מצביעה בבירור על כך שרמת השכר משפיעה במידה רבה על הנכונות לפנות למקצוע ההוראה,

ובמידה פחותה במקצת על הנכונות להתמיד בו (Hanushek,)

Murnane ;Guarino et al., 2004 ;Hanushek & Rivkin, 2003 ;Kain & Rivkin, 2004
(Goe, 2007 ;& Steele, 2007

- מידת נכונותם של מורים חדשים להמשיך בעבודתם נובעת,

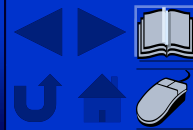
נוסף על רמת השכר, משורה של גורמים נוספים הקשורים לתנאי עבודתם ולאופן שבו הם נתפסים ומוערכים בעיני תלמידיהם, עמיתיהם וסביבתם החברתית (למשל & Krados

(Johnson 2007

- חשוב להדגיש כי העלאת השכר לכשעצמה אין בה די

לשיפור הדימוי והסטטוס של מקצוע ההוראה, וכי מעמדם הכולל של המורים מוערך בעיקר על פי האופן שבו הם נתפסים בעיני כלל הציבור, ובפרט בעיני התלמידים

והוריהם (Galzer 2008)

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

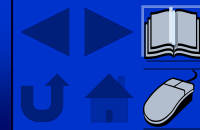
רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 46

שכר המורים ב"אופק חדש"

- "אופק חדש" יצר לראשונה סולם שכר בן 9 דרגות, בסולם זה העובד מקבל תוספת שכר של 7.5% עד 8.5% במעבר בין דרגה לדרגה
- המעבר מדרגה לדרגה ב- 5 הדרגות הראשונות אורך בין שנתיים לשלוש שנים, ובמהלכו על עובד ההוראה לצבור 60 שעות פיתוח מקצועי מדי שנה
- מורה חדש יקודם בשיעור של כ- 60% לאחר 13 שנות עבודה. הקידום הוא תוצאה של התקדמות בדרגות ובשנות הוותק, בעוד שבעבר הקידום התבסס על הוותק ועל צבירת גמולי השתלמות
- עפ"י פרסומי מינהלת "אופק חדש" הכניסה לרפורמה מעלה משמעותית את שכר המורים:
- דוגמא א': מורה בחינוך היסודי המלמדת במשרה מלאה, בעלת ותק של 7 שנים, ומשמשת כמחנכת כיתה, קיבלה לפני הרפורמה ₪ 5,350 בחודש ואחרי הרפורמה: 7,321 ₪ בחודש
- דוגמא ב': מורה במשרת אם בחינוך היסודי המלמדת משרה מלאה, ובעלת ותק של 14 קיבלה לפני הרפורמה 6,720 ₪ ואחרי הרפורמה: 10,702 ₪

אופק חדש – מפנה בחינוך לישראל: חוברת מידע לעובד ההוראה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

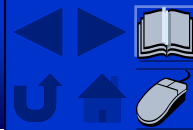
סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 47

מורים - תנאי השכר

חט"ב תש"ע		יסודי		שיעור המדווחים על שביעות רצון גבוהה מתנאי השכר
לא מצטרפות (N=741)	מצטרפות (N=697)	תש"ע (N=5,158)	תשס"ט (N=2,869)	
33%	★ 52%	★ 51%	38%	דיווחי מורים

ביסודי, שיפור בשביעות הרצון של המורים מתנאי השכר שלהם בין תשס"ט לתש"ע.
בחט"ב מורים שברפורמה יותר שבעי רצון מתנאי השכר בהשוואה למורים שאינם
ברפורמה

עליה בשביעות הרצון מתנאי השכר של מורים שהצטרפו לרפורמה בתשס"ח ושנבדקו
בתשס"ט (41%) לעומת תש"ע (54%)
47% מהמורים בעלי וותק של עד 10 שנים בהוראה דיווחו על שביעות רצון מתנאי שכרם
בהשוואה ל- 55% מבין מורים בעלי וותק של מעל 26 שנה

ראיונות צומק: לארות שביעות הרצון מן השכר צדיין נתפס כלא
תואם את תוספת הצלחה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

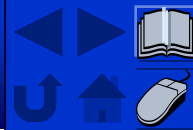
ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

מורים - תנאי השכר

חט"ב תש"ע		יסודי		שיעור המדווחים על שביעות רצון גבוהה מתנאי השכר
לא מצטרפות (N=741)	מצטרפות (N=697)	תש"ע (N=5,158)	תשס"ט (N=2,869)	
33%	★ 52%	★ 51%	38%	דיווחי מורים

ביסודי, שיפוט השביעות הרצון של המורים...
בחט"ב מורים שברפורמה יותר שבעי רצון מ...

"...תוספת השכר טובה לי.
חשבתי קודם לעזוב את המקצוע
ועתה התוספת הזאת אני נשארת"

"השכר עזר לי נכון
ולא מתביישת לומר כמה מרוויחים.
אבל בהשוואה לעבודה הקשה
ולמקצועות אחרים, זה עדיין
לא מספיק"

"היום אני לא מתביישת לומר מה
השכר שלי. הוא עזר משמעותית"

ראיונות עומק: למרות שביעו
תואת את תוספת העבודה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

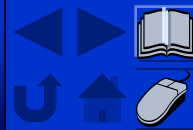
ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

העצמה והרחבה של סמכויות המנהל

- **למנהל בית הספר תפקיד חשוב ומרכזי כגורם המוביל והמאפשר שינוי**

- **המנהל, בשיתוף עם צוות המורים, מוביל את בית הספר להשגת מטרותיו באמצעות הקצאת משאבים, פיתוח צוות ותמיכה מקצועית המאפשרת את מיצוי הפוטנציאל של המורה כיחיד וכחלק מצוות**
(Elmore, 2000; Somech, 2005)

- **בעידן של שינויים תפקידו של המנהל מועצם עוד יותר, שכן הוא אמור למעשה להיות גם מנהיג בבית הספר וגם להוביל גיבוש של חזון ארגוני והפצתו** (פרידמן, 1993; פופר, 1994)

- **מנהיגותו מבטאת את יכולתו לגבש אידיאולוגיה וחזון חינוכיים, ליזום, להציב אתגרים, לתמוך במורים ולפקח עליהם כך שיתפקדו באופן הטוב ביותר והיעיל ביותר האפשרי, לקבל החלטות אוטונומיות ולהאציל סמכויות** (פרידמן, 1993; פופר, 1994; קרמר-חיון, 1997; Somech, 2005)

- **להלן נציג את דיווחי המנהלים באשר למידת הסמכות והאוטונומיה שהם חשים שיש בידיהם**

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

מנהלים – סמכות ואוטונומיה

דיווחי מנהלים על שביעות רצון גבוהה*	יסודי תש"ע (N=1,023)	חט"ב תש"ע (N=53)
שביעות רצון גבוהה של המנהלים מסמכויותיהם ברפורמה	53%	40%

*לא נשאל בתשס"ט

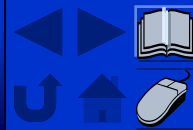
**רק כמחצית מהמנהלים בבתי ספר יסודי מרוצים מהיקף הסמכויות
והאוטונומיה שבידם. בחט"ב שביעות הרצון נמוכה אף יותר**

□ **העדר שביעות הרצון נובע ממיעוט סמכויות בתחומים:**

- קליטת מורים
- שיבוצי מורים ופיטורם
- תגמול מורים
- ניהול השעות ובניית המערכת הבית ספרית

□ **שביעות רצון גבוהה נובעת מסמכויות בתחומים:**

- קביעת יעדים בית ספריים
- הכנסת תכניות מיוחדות
- הערכת מורים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

ד. השלכות "אופק חדש"

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

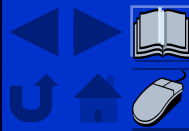
שוויון הזדמנויות לכל תלמיד והעלאת הישגי התלמידים

■ אחת המטרות שהוגדרו במסגרת "אופק חדש" היא מתן שוויון הזדמנויות לכל תלמיד והעלאת הישגי התלמידים, באמצעות הוראה דיפרנציאלית המותאמת לצרכיהם

■ הוראה דיפרנציאלית אמורה לתת מענה לתלמידים שההוראה הפרונטאלית בכיתה הטרוגנית אינה נותנת להם מענה (קשתי ואחרים 2001), כאשר האמצעי המרכזי שיועד למטרה זו הן השעות הפרטניות

■ כמו כן, גם שיטות הוראה חלופיות, המושתתות על סביבה לימודית מגוונת, מציעות למידה יחידנית, למידה בזוגות ולמידה בקבוצות. שיטות ההוראה החלופיות מדגישות במיוחד את תהליך הלמידה שנועד לתת מענה לצרכים קוגניטיביים, רגשיים, חברתיים וערכיים של התלמידים (בן-ארי, 1997).

■ בחלק זה נבחן באיזו מידה מורים ומנהלים סבורים שלרפורמה יש השפעות חיוביות על עבודת ביה"ס, על הישגי התלמידים ועל צמצום הפערים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 53

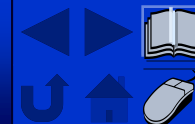
שינוי בעבודת בית הספר בעקבות "אופק חדש"

חט"ב	יסודי		שיעור המדווחים על שינוי לטובה בעבודת ביה"ס
תש"ע	תש"ע	תשס"ט	
72% (N=640)	76% (N=4884)	71% (N=2,699)	מורים
91% (N=55)	95% (N=1,057)	93% (N=633)	מנהלים

רוב מכריע של מורים ומנהלים מדווח על שינוי לטובה בעבודת בית הספר בעקבות ההצטרפות לרפורמה

היבטים בית-ספריים המדווחים ע"י המורים ככאלו שהושפעו לטובה (יסודי וחט"ב):

ברמת התלמיד	ברמת המורה
- קשר אישי בין המורה לתלמיד - הישגים לימודיים של תלמידים - תחושת מסוגלות לימודית של תלמידים	- עבודת הצוות הבית ספרי - אווירה בית ספרית - תהליכי הוראה בכיתה - תחושת המסוגלות המקצועית של המורים - התפתחות מקצועית של מורים - שכר המורים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 54

- רקע, שאלות הערכה ושיטה
- ממצאים עיקריים
- א. עמדות המורים והמנהלים
- ב. השעות הפרטניות
- ג. סביבת העבודה
- ד. השלכות הרפורמה

היבטים בית-ספריי המדווחים ע"י המורים

סיכום

ראמ"ה

**רשות ארצית
למדידה
והערכה
בחינוך**

© 2012# 55

שינוי בעבודת בית הספר בעקבות "אופק חדש"

■ היבטים בית-ספריים שהדיווחים לגביהם מעורבים (יסודי וחט"ב):

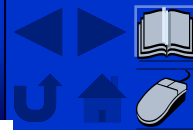
- רמת האלימות בבית הספר
- הקשר בין המורים להורים
- התדמית הציבורית של מקצוע ההוראה

■ היבטים בית-ספריים המדווחים ע"י המורים ככאלו שהושפעו לרעה (יסודי וחט"ב):

- עומס העבודה על המורים בבית הספר ובבית

**האם תפיסת השינוי החיובית בקרב מורים ומנהלים
באה לכלל ביטוי גם בראי המיצ"ב?**

**מהן השפעות הרפורמה על הישגי התלמידים והאקלים
הבית ספרי?**

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

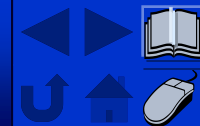
האם וכיצד ניתן לייחס סיבתיות לתוצאות?

- אחד הקשיים המרכזיים בהערכת הרפורמה, ובהערכת תכניות במערכת החינוך בכלל, הוא ביכולת לייחס סיבתיות לתוצאות

- הרפורמה לא תוכננה ולא הופעלה כניסוי מבוקר, כלומר ניסוי שבו נבדקות שתי קבוצות של בתי ספר: קבוצת "ניסוי" וקבוצת "ביקורת", וההקצאה של בתי ספר לקבוצת הניסוי (במקרה שלנו הרפורמה ומשאביה) לא נעשתה באופן אקראי

- בתי הספר שהצטרפו לאופק חדש בשנתיים הראשונות עשו זאת במידה רבה מתוך בחירה. קבוצה זו אינה אקראית וככל הנראה אינה מייצגת את כלל בתי הספר בארץ

- בהיעדר מערך של ניסוי מבוקר, אפשר - באמצעות מודלים סטטיסטיים המביאים בחשבון משתנים מתערבים בעלי השפעה אפשרית על התוצאות הנמדדות - להתקרב למצב של ניסוי מבוקר (quasi experimental)

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

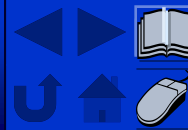

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 57

בדיקת האפקטיביות של אופק חדש באמצעות נתוני המיצ"ב: תשס"ט

- בתשס"ט נערך מחקר במתכונת quasi experimental אשר ביקש לבחון את האפקטיביות של הרפורמה: האם חל שיפור בהישגי התלמידים ובאקלים הבית ספרי בבתי הספר שהצטרפו לרפורמה? זאת, בהשוואה לבתי הספר שטרם הצטרפו לרפורמה באותה תקופה
- המשתנים שנבדקו במסגרת המחקר נלקחו מתוך נתוני ההישגים ונתוני האקלים והסביבה הפדגוגית הנאספים דרך קבע במסגרת המיצ"ב
- יש לציין כי לא הייתה אפשרות לחזור על בדיקה זו בתש"ע ובתשע"א, עקב כניסה של מרבית בתי"ס היסודיים לתכנית, אשר מנעה אפשרות של בניית "קבוצת השוואה"

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

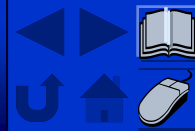
ממצאי בדיקת האפקטיביות של אופק חדש באמצעות נתוני המיצ"ב (תשס"ט)

■ תרומה חיובית של הרפורמה לבתי הספר נמצאה ב:

□ בתי ספר דוברי עברית בפיקוח הממלכתי -- שיפור
בהישגים במתמטיקה בכיתות ה'

□ בתי ספר דוברי עברית בפיקוח הממלכתי -- שיפור במספר
מדדים של אקלים: התנהגות תלמידים בכיתה, יחסים בין
מורים ותלמידים, מעורבות באירועי אלימות, ציפיות מורים
מתלמידים, תחושה כללית כלפי בית ספר

■ מאידך, בבתי ספר דוברי ערבית וכן בבתי ספר דוברי עברית
מהפיקוח הממ"ד -- לא נרשמו עדויות לתרומה של הרפורמה
במישורים הלימודי או האקלימי

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

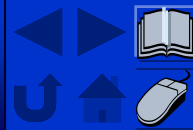
סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

יש להיזהר בפירוש התוצאות!

- המחקר נערך שנתיים בלבד לאחר תחילת יישומה של הרפורמה, בשעה שידוע שתהליכי הטמעה והבשלה של רפורמות עורכים זמן רב יותר
- הניתוח הסטטיסטי מבוסס מטבעו רק על משתנים מתערבים הנמצאים בהישג ידינו, אך יתכן שיש משתנים נוספים היכולים להשפיע על התוצאות ולמסך את השפעתה או אי השפעתה של הרפורמה על ההישגים והאקלים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

נתוני מערכת החינוך בשנים תשס"ז-תשע"א במבט על

- בהיעדר האפשרות לבצע מחקר אפקטיביות נוסף על רפורמת "אופק חדש", אפשר לבחון את הנתונים המערכתיים הרלבנטיים הנאספים באופן שוטף, כאינדיקציה אפשרית לתרומה של "אופק חדש" למערכת בכללותה
- יש לזכור שאין אפשרות לייחוס סיבתי של שינויים מערכתיים כלשהם ישירות לרפורמה

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

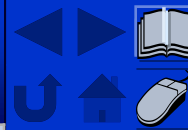
סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

נתוני מיצ"ב מערכתיים בין השנים תשס"ז - תשע"א: הישגים לימודיים

כיתות ח'				כיתות ה'				תחומי דעת
בהשוואה לתש"ע		בהשוואה למדידה ראשונה (תשס"ח)		בהשוואה לתש"ע		בהשוואה למדידה ראשונה (תשס"ז)		
++	19	++	41	+	8	++	31	מדע וטכנולוגיה
++	13	++	34	+	5	+	16	דוברי העברית
+++	31	+++	59	++	13	+++	65	דוברי הערבית
+	10	+	23	++	17	++	34	אנגלית
+	7	+	18	++	13	++	33	דוברי העברית
+++	21	++	39	+++	30	++	40	דוברי הערבית
++	11	+	22	++	17	+++	56	מתמטיקה
+	9	+	20	+	10	++	50	דוברי העברית
++	19	+	27	+++	33	+++	75	דוברי הערבית
++	13	++	51	+	7	++	36	שפת אם - עברית
++	14	+	27	+++	32	+++	75	שפת אם - ערבית

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

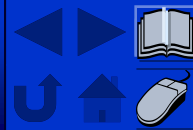
סיכום

רשות ארצית
למדידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 62

נתוני מיצ"ב מערכתיים בין השנים תשס"ח - תשע"א: אקלים וסביבה פדגוגית

שכבות ז'-ט'		שכבות ה'-ו'		מדד/היגד	תלמידים
דוברי ערבית	דוברי עברית	דוברי ערבית	דוברי עברית		
♦♦	♦	♦♦	♦	תחושה חיובית כללית כלפי בית הספר	
♦♦	♦	♦♦	♦	יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים	
♦	♦	♦	♦	מעורבות במקרי אלימות	
♦♦	♦♦	♦♦	♦	התנהגות נאותה של התלמידים בכיתה	
♦	♦	♦♦	♦	תפיסות התלמידים את ציפיות המורים מהם ואת האמונה ביכולתם	
~	♦	~	♦	היקף שיעורים פרטיים במקצועות המיצ"ב	

רקע, שאלות הערכה ושיטה

ממצאים עיקריים

א. עמדות המורים והמנהלים

ב. השעות הפרטניות

ג. סביבת העבודה

ד. השלכות הרפורמה

סיכום

רשות ארצית למדידה והערכה בחינוך

♦ יציבות ♦ שיפור קל או קל מאד ♦♦ שיפור משמעותי ♦ הרעה קלה או קלה מאד ♦♦ הרעה משמעותית

~ ללא מגמה ברורה

נתוני איכות הלומדים לקראת תעודת הוראה

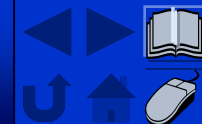
תשס"ג- תשע"ב

- מנתוני האגף להכשרת כח אדם בהוראה: "נמצא כי בשנה"ל תשע"ב נמשכה המגמה החיובית בנתוני הפונים להוראה: עלייה בביקוש להוראה ועלייה באיכות הפונים ללימודי הוראה"

שנה"ל	ציון משולב ממוצע	ציון פסיכומטרי ממוצע	ציון בגרות ממוצע	מספר לומדים שנה א	מספר הפונים למכללות
תשס"ג	בשנים אלה הקבלה ללימודים הייתה על סמך מבחן סף ולא פסיכומטרי		91	5310	
תשס"ד			92	5148	
תשס"ה			94	4371	
תשס"ו	529	530	94	4427	
תשס"ז	536	517	94	4918	
תשס"ח	536	514	94	5148	5580
תשס"ט	549	518	94	4721	6,090
תש"ע	554	521	95	5190	9,800
תשע"א	566	537	96	5387	11,100
תשע"ב	569	542	96	5805	18,060

כניסת
אופק
חדש

הערה: בין השנים תשס"ג-תשס"ז עמד מספר הפונים למכללות על כ- 5,500

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

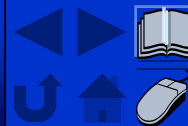
ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 64

סיכום

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 65

■ בתום שלוש שנים ליישומה, נראה כי רפורמת "אופק חדש" הפכה לחלק אינטגרלי מהעשייה הבית ספרית:

□ פסק לחלוטין העיסוק בסוגיה "האם צריך את הרפורמה?" רובם הגדול של המורים והמנהלים רוצים להמשיך

□ הרפורמה נתפסת כמשפיעה לחיוב על העשייה הבית-ספרית: חיזוק הקשר מורה-תלמיד, שיפור בעבודת הצוות, תחושה של שיפור בהישגים הלימודיים

□ על-פי דיווחי המורים, השעות הפרטניות הפכו כלי לשירות המורים בהתמודדות עם קשיים של תלמידים ברמות חלש-בינוני

□ בשעות הפרטניות דגש רב יותר מושם על הישגים לימודיים והן נתפסות כמשאב חשוב ותורם

□ בבדיקה שנערכה בתשס"ט, נמצאה תרומה של הרפורמה בבתי ספר ממלכתיים דוברי עברית בכל הקשור להישגים במתמטיקה בכיתות ה' ולמספר פרמטרים של אקלים. ממצאים דומים לא נרשמו בבתי"ס דוברי ערבית ובבתי"ס דוברי עברית מהפיקוח הממ"ד

□ בתשע"א נרשם שיפור כלל מערכתי בהישגי תלמידי כיתות ה' במבחני המיצ"ב ובאקלים הבית ספרי המדווח ע"י התלמידים. כמו כן לפי דיווחי האגף להכשרת כח אדם בהוראה, נרשמה גם עליה בביקוש להוראה. לא ניתן לייחס עליות אלו דווקא לרפורמת אופק חדש

■ עם זאת, ישנן סוגיות בעייתיות ביישום אופק חדש ונראה כי נדרשים שינויים במתכונת הנוכחית:

□ השעות הפרטניות עדיין מתקיימות ברובן במהלך הלימודים (עוד לא נמצא להם מקום מיטבי במערכת השעות), התלמידים מוצאים מהכיתות ופעמים רבות לומדים תחום דעת אחר

□ המורים מטילים ספק באשר לאפקטיביות של שעות פרטניות בסוף היום: התלמידים עייפים ורעבים

□ מורים מדווחים על עומס כבד בבית הספר ובבית

□ שעות השהייה לא פותרות את בעיית העומס – משמשות בעיקר לעבודת צוות ופחות להשלמת משימות אישיות של המורה

□ מורים רבים מעלים צורך בפיתוח מקצועי שיעניק להם כלים פדגוגיים ליישום מיטבי של השעות הפרטניות. נראה כי שיפור בתחום זה עשוי להיות משמעותי ברכישת מיומנויות לטיפול במתקשים ובהעלאת איכות ההוראה בכללותה

□ מורים מבקשים לשפר את המענה הניתן בתחום ההתפתחות המקצועית: הגדלת חופש הבחירה, התאמת הנושאים לצורכי המורים

□ המנהלים: מבקשים להגדיל את היקף הסמכויות והאוטונומיה שבידם

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

תודה

ניתן לעיין בדוחות המלאים באתר ראמ"ה
<http://rama.education.gov.il>
בחלונית: מחקרים והערכת פרויקטים

רקע,
שאלות הערכה
ושיטה

ממצאים
עיקריים

א. עמדות
המורים
והמנהלים

ב. השעות
הפרטניות

ג. סביבת
העבודה

ד. השלכות
הרפורמה

סיכום

רשות ארצית
למידה
והערכה
בחינוך

© 2012# 68